

Dr. Jos. C. Oblak:

Velebit

(Dalje.)

II.

Da, na našo Begunjščico sem mislil, ko sem stopal iz gozda proti sicer nekoliko manj obsežnim tratam Visočice. Tudi njena koč, »Gojtanov dom« nad robom gozda, me je tako živo spominjal na našo Vilfanovo koč, eno najsimpatičnejših, najintimnejših v vedrih slovenskih planinah. Tudi Visočica je ena izmed redkih vedrih Velebitskih planin sredi množice tako resnootožnih vrhov tega turobno-veličastnega gorovja; samo za nekaj stotin metrov (okoli 400) nižja je in še manj naporna, pravi izprehod! Toda eno je, kar stavi Visočico in ves Velebit — nad naše planine: bližina morja, modrina njegovega razmeroma ozkega pasu, s katerim je opasano vse vzhodno podvznožje Velebitske gorske verige. Že od koč pod vrhom Visočice se ti pokaže ta »prednost« v vsej svoji predivni razliki in kontrastu, in to prednost imajo vse gore v zapadno-južnem predelu naše zemlje — najdivotnejše pač tam, kjer se ti kaže v nepopisni prelesti »dežela tisočerih otokov« ... Ti otoki so videti od tu kakor svetle lise in trakovi, med katerimi se vije morje kakor mogočna reka ... Morje s teh višin ni brezmejna in brezbrežna brezkončnost, kakor se ti kaže na primer z južno-italijanske ali sicilijanske obale, nego je prelepa podoba veličastnega veletoka, a v njem se kažejo otoki kakor svetle sence, ki jih mečejo nevidne postave in prikazni z neba; kakor v morje nastlano listje so — plavajoče, skoro bele ploskve z zabrisanimi višinami.

To je naša Dalmacija — gledana z nebotičnih gorskih višin — dežela otokov, kakršnih ne premore vsa ostala evropska obala. So še otočja, ki delujejo posamezno vse bolj neposredno, recimo tudi globoko in fascinujoče, toda manjka jim solnčnega bleska, ki je razlit nad to otočno rajdo. Kakor strnjena armada je ta rajda, ponekod pretrgana na videz le z ozkimi špranjami in kanali. In ta solnčni blesk v zarji domovinskega čuta izpreminja celo Dalmacijo in celo njeno otočje v bajno deželo pravljic, ki jo najdeš samo še na onem malem, posvečenem koščku zemlje, ki se mu pravi: tvoj in moj dom ...

Ta bližina Dalmatinske zemlje, njenega in hrvatskega otočja, sem dejal, povzdigne Velebit nad naše planine. Pa kaj govorim! — Ali ni Velebit tudi naš? Meni vsaj je postal drugi planinski dom, od tistega trenutka, ko sem kakor skozi na pol priprta vrata tam gori na severu pogledal v tajinstveno njegovo notranjost okoli Malega Rajinca, kjer mi pa vse veličastje našega morskega bogastva, to je našega Dalmatinskega otočja, še ni bilo tako očito. Toda tu z Visočice se mi je odprlo v vsej svoji očarljivi krasoti.

Glej Pag, naš edinstveni Pag! V vsej svoji impozantni dolžini je kakor presekan po dolgem, ozkem, komaj vidnem kanalu, ki pa se razširi v notranjost pod S. Vitom v malo, rekel bi, samostojno morje, jezero. Tako málo zelenja vidiš od daleč na teh kraševitih otokih, skoro golih, in vendar zraste tam toliko rujnega vina, ki ti seže v kosti, kakor da se je rodilo kje pod Vezuvom ali na vulkanskih tleh Etenskega kraljestva. In taki so vsi otoki tja gori do komaj vidnih kontur našega Krka, Raba itd. — kdo bi našteval imena! Legija jih je! Na severu in jugu: »Planinski Kanal« — »Canale della Montagna«! Boljše bi ga ne mogel označiti noben geograf! Ob Velebitu se zajé v dalmatinsko celino kot fjord v sotesko reke Zermanje — v oni tihi, še tako malo znani kot okoli Obrovca s takimi grandioznimi prizori, da bi zadostoval ta edini, da postane znamenita po njem cela kraljevina! Toda pri nas je le eden izmed neštetihi ... — Preveč lepot je naklonila dobrotna usoda naši zemlji, zato jih preziramo. Ko imamo Boko, pozabimo na nič manj grandiozni Obrovac in Šibenik in vse drugo, kar še imamo. Tako se zgodi tudi večkrat v življenju: temu vse in preveč, drugemu nič! Eden od sitosti ne ve, kaj bi počel s svojimi dobrinami, drugi jih pogreša in bi hotel imeti le drobtinico; vzel bi najslabše za najboljše — ako se v prirodi sploh more o tem govoriti! — Tako je tudi z našim morjem. Drugi narodi se borijo za bôre okno (glej boj Poljske za Gdansko!), mi pa, ki imamo na stotine kilometrov morske obale, ne vemo, kaj bi z njo počeli ...

In glej Zader, »n a š« Zader, preko Planinskega Kanala na onem delu dalmatinske zemlje, kjer seže najdalje v Jadransko morje! Ves v solncu leži nasproti naših otokov, tako nenaravno izločen iz skupne zemlje. Vse, kar je proti prirodi ustvarjeno, stre priroda sama; njej ni nobena protinaturalna sila kos ... Pozdravljen — »naš« Zader! Z večnimi vrvmi si privezan na skupno zemljo in naš rod; kdo jih je v stanu raztrgati? — Oko ti švigne daleč doli na jug: v nejasne daljave se vrsti otok za otokom, kakor brezkončna veriga. Tam preko Knina na celini pa se v sivi daljini rišejo skoro nevidne prikazni v nebo: oj posestrime! Vrhovi Dinarskih Alp! Toda kam mi blodiš v dalje, v svoji nenasitnosti prešerno oko, in iščeš in iščeš daljnih točk na obzorju! Glej: kraljestvo ti leži takorekoč pred nogami! In cela Lika — je kraljestvo zase, dà, celo več kraljestev!

Kakor zeleno morje je Gospiško Polje, skoro brez bregov, posejano s tihimi seli. Iz tega morja štrle tuintam ostrí liki v nebo, kakor otoki, a vse bolj slikovito, nego so oni iz resničnega, mokrega morja, ki v njem leže kakor nepremični nizki splavi... To je posebnost Gospiškega Polja; vedno se ti bo zarisalo v tvoj spomin z ostrimi potezami svojih celinskih — otokov. Ostra je eden izmed teh otokov, toda že bolj ob strani Velebita (nomen — omen!), toda takih manjših je še več tudi doli proti jugu.

Liška sela niso naše bogate, gorenjske ali štajerske vasi v Dravinjski, Savinjski, Savski in Dravski dolini s svojo ponosno gesto in jasno besedo... K tlom so pritisnjena in skromno — molče... Ako bi Gospič, ki ima nad 8000 prebivalcev, ne bil tako prostran, bi ga komaj opazil, vsaj podnevi. Mesto brez izrazite osebnosti je tako kakor večina hrvatskih mest v ravnini. Takorekoč brez kontur in brez siluete. Kako izrazita so napram tem naša slovenska mesta celo v naši valoviti Dolenjski, ki nam komaj še šteje za gorsko pokrajino, a je vendar še vedno del našega planinskega paradíža, čeprav ne več v visoko gorskem obilježju. Da mislim samo na našo Višnjo Goro, na Žužemberk že globoko doli v Krški dolini in še dalje tam doli na Novo Mesto in še dalje preko Gorjancev tja v Belo Krajino in na njena slikovita sela... Pa kaj naj rečem v tej primeri o naših alpskih mestih od Škofje Loke do Kranja in Radovljice, od Celja gori do Solčave in doli do Rogatca, ki so same krepke in individualne osebnosti!...

Toda pride noč čez to zeleno morje, ki ga predstavlja naša Lika. Tedaj zagori sredi tega zelenega morja Gospič kakor goreč otočič — pogled, vreden sam, da prenočiš enkrat na Visočici in sploh kje na Velebitski višini. Onstran temne pregraje, ki se v noči izpremeni v grozečo pošast, pa se ti vžigajo in ugašajo ob obali in na otokih nešteti morski svetilniki poleg migljajočih lučic, skromnih dalmatinskih mestec in sel. In če ti zaveje z morske strani tako mlačno morski vzduh, od liške pa nasprotni ostrí celinski, uživaš kakor v sladkem opoju, ki ti ne da spati, nego samo sanjati... Velebitska noč! —

(Dalje pride.)

M. Kajzelj:

Prisojnik iz Krnice

7. julija 1929. v Koči na Gozdu... ponoči sem se večkrat zbudil. Burja je zavijala okoli vogalov, treskalo je vsevprek in dež je curkoma lil po strehi. Bogvaruj prebiti tako noč v razbesneli prirodi! — Kar strese te pri faki misli! Kadar se razdivjajo elementi, ne prizanašajo nobenemu stvarstvu, tudi ne zaostalemu planincu. Pozemsko bitje trepeta pred tem, česar del je enkrat bilo in kamor se naj vrača...

Ko sem ob svitu pogledal skozi okno, je še lilo. Zlezel sem nazaj pod odejo in prisluškoval udarjanju dežja. Slednjič je ponehal. Na severu so se raztrgali oblaki in jasnina jih je bolj in bolj odrivala proti jugu. Kmalu se je prikazalo solnce. Tudi hladno je postalo, vrhovi so bili pobeljeni, veter je vlekel s severa: vsi znaki za lepo vreme.

S tovarišem sva imela za prihodnji teden še velike načrte, zato je bilo treba izrabiti vsako priliko. Sklenila sva, da poizkusiva doplezati Prisojnik iz Krnice. Večino provijanta sva pustila v koči, s seboj sva vzela le malo slanine, kruha, sladkorja, tablico čokolade in čutaro s čajem. Razmeroma pozno, ob pol devetih, sva odrinila. Prešla sva hudournik in po širokem prodišču v dobri uri prispela na škrbino v severnem grebenu Prisojnika. Na drugi strani sva se spuščala med borovci navzdol. Hotela sva si prikrajšati pot s tem, da bi prečila na levo v žleb ob vznožju Prisojnikove glave in po njem do velikega značilnega snežišča (»Skedenj«). Pa ni šlo. Prejšnji dan se nama je zdel prehod mogoč, ker nisva mogla opaziti globoke izprane grape, ki jo zakriva spredaj poraslo sleme. Ta grapa nama je sedaj zapirala prehod s previsnimi stenami, čez katere je curljala voda. Zelo globoko sva morala sestopiti, da sva dobila neko kozjo stezo. Po tej sva prečila na levo do omenjenega žleba in splezala po njem preko rušja in mokrih skal do snega. Snežišče je najprej položno, nato pa se dviguje vedno strmeje in se konča z ostrim jezikom v nekakem kotu med dvema stenama. Iz tega kota se dviga z visokimi navpičnimi presledki zasnežen žleb, ki loči glavo od ostale Prisojnikove gmote.

Ta žleb in dalje vzhodni greben Prisojnika do vrha je bil najin načrt za ta dan.

Sprva je šlo po snegu brez težave; ko pa je postajala strmina vedno večja, sva si pomagala s cepinom; v zgornjem delu snežišča sva morala kopati stopinje. V sredi strmine sva naletela na cel plaz rdečega kamenja, ki je popolnoma zakrivalo sneg. Kamenje se je prožilo v žlebu desno snežišča; to je prvi desni žleb od najinega projektiranega. Po tem plazu sva nekaj časa spela navzgor, nato pa sva rajši zavila na levo, ker je začelo zgoraj ropotati in je prifrčal za pest debel kamen iz žleba. Ko ga je tovariš zaslišal, je hitro snel nahrbtnik in si ga poveznil čez glavo. Jaz sem bil že izven onega okoliša, kamor bi kamen lahko priletel naravnost po zraku. S precejšno silo je prifrčal na sneg, čisto blizu tovariša, in je zdrčal po strmini navzdol. Torej svarilo, in še kako! Pozneje, med plezanjem, sva ves dan slišala grmenje iz tega žleba. Tako sva si pač lahko razložila kameniti plaz na snegu.

Ko sem si delal stopinje na zadnji strmini, sem se spomnil na ljubljanskega izletnika, ki se mi je smejal prejšnjega dne v Kranjski Gori, ker sem imel s seboj cepin: »Kje boste rabili cepin sedaj po-

leti?« Kaj mu naj odgovorim? Rad bi ga pa videl na t e m mestu brez cepina (mogoče tudi — s cepinom?)!

Ko sva prišla na rob snega, nama je zazijala naproti globoka in široka razpoka med snegom in skalo. Prečila sva po robu na desno. Prišla sva do mesta, kjer se je od starega snega tri metre pod snežnim robom iztegal proti izlizanim stenam balkon, ki ga je tvoril mlajši sneg. Tu je napreč mogoč prestop v steno, čeprav težaven zaradi previsne in zglačene stene. Morala sva čimprej priti odtod, ker je bil na balkonu cel kup kamenja; letelo je iz tega žleba kakor na snežišču.

Plezati sva začela šele ob pol eni. Vstopil je Drofenik, jaz sem ga varoval na zasneženem balkonu. Najprej je moral prestopiti nad meter široko robno razpoko, nato pa splezati čez izpran, pet metrov visok previs na ozko polico. Malo nerodno je bilo, šlo pa je. Priplezal sem do njega in ga zavaroval pri nadaljnjem plezanju, najprej položno po ploščatem zglaženem žlebu do navpičnega zledenelega snežnega stebra, ki izpolnjuje gladek kot med obema stenama. Med ledom in levo gladko steno gvozdiš nato navpično navzgor. Pri tem opraviilu nama je postalo seveda precej hladno v prste in tudi obleko sva namočila.

Na vrhu tega ledenega stebra se prav udobno varuješ. A nadaljnja smer je bila uganka: na levo previsna mokra stena, na desno navpična gladka stena, vmes pa moker in črn kamin, ki prehaja v previsno streho; ta previs tudi ni prehoden. Šla sva pogledat naprej po produ do kamina. Ko je prišel tovariš do njega, je zavriskal veselja; kajti na levi strani je zijalo skozi previs ozko okno. Po preperelih železnatih in krušljivih ploščah, po katerih je tekla voda, sva prišla do preduhe. Sedaj sem bil jaz na vrsti, da plezam naprej; a ker ni bilo prostora, da bi se izmenjala, je odložil Drofenik cepin in nahrbtnik ter pričel plezati dalje. Na drugi strani okna je bil previsno propaden, izpran kamin, ki se je nadaljeval tudi že nad oknom. Po tem je bilo treba gvozdit navzgor. Zavaroval sem tovariša, videl ga pa nisem, ker mi ga je zakrivala okenska streha. Slišal sem le njegovo sopenje in samogovorjenje, ko je gvozdil po gladkem kaminu in prešel nato na levo steno, ker se kamin više gori razkreči. V sredi stene je zabil klin. V spodbudo pri njegovem trudu ga je hladil močan curek snežnice, ki mu je tekla po progi: vrat, rokavi, srajca, hlače do plezalk. Jaz pa sem sedel v preduhi in premišljeval, ali bo izplezal ali se bo vrnil. Slednjič sem začul iznad previsa komaj slišen glas, naj plezam za njim. S težavo sem si oprtal oba nahrbtnika in cepina ter začel plezati. Tudi pri meni si je izbrala snežnica isti tir, a šlo mi je hitreje ko tovarišu, ker sem si pomagal z vrvjo. Oviral sta me le oba nahrbtnika.

(Dalje prih.)

S Kamnika na Brdo in Lukovico

Kdo še ni občudoval ponosnih gorskih velikanov ob severo-vzhodni meji naše zanimive in lepe Gorenjske! Slišijo od te strani na ime Kamniške Planine. Pod njimi izvira na severni strani Savinja, na južni Kamniška Bistrica. Tam, kjer priteka Bistrica iz ozke romantične gorske doline in stopa na plano nad odmikajočimi se hribi in holmi, tam stoji starodavno mesto Kamnik.

Mnogo posebnosti, tudi starin, nudi mesto, v njem in v okolici so divna izprehajališča ob travnikih, vodicah in gozdičkih. Za razgledovanje na mesto z okolico in planine, za odpočivanje in sanjarjenje je mnogo prilike in prostora.

Toda danes pojdemo iz mesta in poletimo na Brdo-Lukovico. Ako hočemo dospeti tja, imamo na izbiro več smeri: z vlakom do Domžal in potem z vozom ali peš po široki državni Trojanski cesti. Mnogokaj zanimivega je videti tod: stare gradove, čedne vasi, bele cerkve, posejane v pestri razporedbi med travnike, njive in v holme. Toda vzemimo drugo smer! Tam ob zadnjih planinskih izrastkih, ki padajo nižje in nižje ter prehajajo v Kamniško-Mengeško-Domžalsko polje — del velike Gorenjske in Ljubljanske ravnine — naj gre naša pešpot!

Mahoma si iz Kamniškega mesta in korakaš spešno po Novem trgu mimo vile Soss in gradička Gorenje Perovo. Na velikem travniku se še ozreš na slikovito med brdi in v bregovih ležeče mestece in mimo njegovih stolpičev in gradičev na sinje planine. Zajame te prijeten gozd, ki se širi do Volčjega Potoka in Radomelj.

Ko prideš na plano, te pozdravlja s Homca božji hram, ki se blesti nad širnim ravnim poljem doli do Mengeških hribov. Levo s strme gore pa se ti trenutno zasmehlja cerkvica v Vranji Peči, ki kraljuje nad posestrinami doli do Savskega veletoka. Pa že ti izgineta izpred oči, zlasti prva, ker si zopet v gozdnem okrilju.

Naj vpletem tole misel: Pogled na to in na Rovsko cerkev, ki se ti nudi takorekoč povsod, je tako mičen, da trdim: našega velikega pisatelja Franca Levca, rojenega v Radomljah, ni zadivila le cerkvica na Rožniku, ampak tudi prav te domače cerkvice, da je zapel:

»Cerkvica vrh gore,
Cerkvica bela,
Vsak dan pozdravlja te
Duša vesela.«

In prav Radomljam se bližaš i sam, ko pustiš ob strani vasico in cerkvico Volčji Potok in stopiš iz gozda. Tu stojiš pred belim visokim gradom (istega imena) družine Souvan, ki mu zastira ozadje črn gozd, pred njim pa so postlani cvetlični in lepotečni nasadi. Lepa

slika te vabi, da si jo ogledaš, potem pa beži tvoj pogled preko pokrajine, zakrite proti jugu s sadnim in gozdnim drevjem, ter obstane na vrhu Sv. Trojice.

Pri Hudem, mali vasici, zaviješ po pokazani ali po lastni preudarnosti dobljeni stezi in poti proti vzhodu. Četrť ure speš po šumi borovcev in smrek in že si ob njenem izhodu. Nudi se ti prikupna slika: gori na hribu čepi ljubka župna cerkev, v neposredni bližini se beli šola, župnišče, po brežuljkih in že v dolini pa se skrivajo med sadnim drevjem urejeni kmetski domovi. V njih žive naše dobre mamice in modri očetje z mladežjo; rod za rodom, vek za vekom v istem delu in isti preprostosti.

Počasi hodi tu preko, na pomembnih tleh si. V gozdu in bregu, kakih 20 minut od tu, popolnoma skrit, stoji častitljiv grad — Kolovec, danes last družine Staretov. Tam so gospodovali prej dolgo dobo grofi Hohenwarti, ki so upravljali visoke upravne službe. Eden je ustanovil na Rovih novo župnijo, ki jo je vodil pred leti pisatelj — kanonik J. Volc. V vasi je stala bajta Hudmanove Jere, podpornice rokovnjačev, nad Kolovškim gradom koča Blaža Mozola (Mozolovina), ki je pred nekaj leti pogorela; nedaleč od tam pa bajta Nandetova (Paleževina). Tu okrog in tja do Kamnika in Črnega Grabna (nad Lukovico) so rogovilili glasoviti rokovnjači, kojih življenje in pohode tako živo popisujeta Jurčič in Kersnik.

Vse to in še kaj drugega ti prihaja na um, ko stopaš ob mali, žuboreči Rovščici skozi Rovsko vas. Tako skoro ne opaziš, da si že prešel mimo hiše župana Jermana in se ti je ponovno odprl svet ob širokem gozdnem pasu. Na Moravsko-Zasavsko hribovje hiti oko, ozira pa se i nazaj proti planinam, ki so zopet pogledale izza obzorja. Mimo male kapelice greš in občuduješ fresko-slike domačega mojstra: sv. Elizabeta deli milost siromaku, sv. Peter sprejema ključe nebeškega kraljestva. Kmalu prehodiš ravnico in gozd; zopet si v drugi prijazni dolinici. Levo z brega kukajo izza drevja hišice vasi Žiče, tam daleč v bregu slone Vrhovlje, spodaj v rebri, še deloma zakrito, pa je selo Dolenje. Obe imeni sta očitno nastali vsled označene lege vasi. V Dolenjih je doma znana obitelj Andrejkovih.

Pospešiš korak in sprejme te zopet majhen gozd pod svojo hladno streho. Dobro ti dé; kajti goreča solnčna ljubezen ti je že odveč, pot pa je strma in se vije po polževo. Ko zmagaš ta vrhoveljski klanec, je odprt pred teboj nov svet. V daljo zreš preko poljan na holme in hribe doli do Krima in na že omenjeno Moravško-Zasavsko hribovje. Visoko na gori se blesti Sv. Trojica, v vzhodu in bližje proti tebi pa se belijo cerkvice v Krtini, Škocijanu, Št. Vidu in Sv. Mohor. Tik pod teboj pa se solnčijo v bregovih Rafolške hišice, onkraj katerih se kaže na planoti, še vse v drevju, starodavni grad B r d o.

Ob potu navzdol skozi Rafolče in skozi zeleno šumo se ti grad skrije. Ko pa prideš iz te, si že na grajskem svetu z obširnimi gospodarskimi poslopji, z ribnikom in s parkom, ki ti začasno še zakriva grad sam, mimo katerega te pogleduje stolp brdske župne cerkve. Visoki Grintavec in tovarišice so prerastle vmesne vrhove in kipe iz sinje daljine. Ti si pa že za parkom in stojiš pred mogočnim, resnim osivelim gradom (dvonadstropen, v kvadratu). Ogleduješ ga in se zamisliš v davne čase. Lambergi so si izbrali ta prostor in grade grad s trdo roko; tlačani od blizu in daleč opravljajo mučno tlako, pripovedka pravi: prišli so celo iz Hrvaškega. Ob dovažanju težkih kvadrov iz ruševin rimske trdnjave v Trojanah jim je živina shujšala in poginila, da so odnesli tlačani le mehove (kože) domov. Gospodarji se menjajo: Apfalterni, Hohenwarti, Burger, Höffern pl. Saalfeld, Kersniki (ti še danes). Da, tu je rojstni dom pisatelja Janka Kersnika, ki je položil v svoje romane in povesti vso svojo bogato, plemenito dušo. Iz njih (Na Žerinjah, Lutrski ljudje, Cyklamen itd.) se zrcalijo tukajšnje pokrajinske posebnosti, lepote okolice ter tedanje družabne prilike. (Pozorišče prve povesti je postavljeno v glavnem na grad Brdo, pri drugi pa na grad Volčji Potok.) Tu je notaril, županoval in gospodaril veliki domoljub. Tam za cerkvijo spava v krogu sorodstva na domači zemlji, ki mu je bila tolikanj draga.

Zanimivo je, da je nastal na Brdu le grad in druga gosposčina: cerkev, župnišče, šola; majhna, prijazna vas sama — **Lukovica** pa je zrasla spodaj pod hribom ob beli Trojanski cesti. Ličen vtis naredi nate, ko prispeš vanjo in jo premeriš in ogleduješ doli do Podpeči s Staro Pošto in nazaj mimo zdravstvenega doma. Ker imaš za seboj triurno hojo, si potreben okrepčila in vabi te — razen drugih — napis: »Gostilna pri Slaparju«. Postrežen si lahko i na vrtu, kjer se ti oko pase po urejenih cvetnih gredah, po malem drevoredu in travniku doli do šumljajoče Radomlje. Ako se zanimaš za povesti in pravljice nekdanjih časov, moreš pokramljati s hišnim gospodarjem (železniški kontrolor v pokoju) Vidicem, ki mu sega spomin daleč nazaj; on pozna brdske sodnike od dr. Pekolja, Poleca (dv. sod. svet. v p.) dalje itd.

Majhna, drobna, pa živahna, navzlic raznim težavam vedno se smehljajoča gospa se približa. To je gospa Vera ali boljše Verica. Govori, izprašuje. V rokah pa skriva tablico in kar nanjo napiše račun s kredo. Ne rečem, da je še vedno tako, pa bilo je in jaz sem se vsikdar ob tem pristrčno nasmejal.

Nazaj moreš iti do Domžal (8 km) z avtobusom, če si pa za kaj, jo mahneš peš skozi Št. Vid. V Prevojah si ogledaš še rojstno hišo pisatelja dr. Jakoba Zupana, ki je nanjo vzdana spominska plošča. Ob potoku med polji, vrbovjem in malo šumo dospeš v Krtino. Tu

se ustavi na vsak način. Na mali višiniči stoji večja cerkev z močnim starim obzidjem, ki spominja na tabor izza turških časov. Ne pozabi si ogledati tudi notranjščino cerkve, kjer so ohranjene zanimive freske izza davnine. Nadaljujoč pot skozi Dob in Vir, prideš na Trojansko državno cesto in si v tričetrt ure sredi industrijskih stolpov in tovarn — v Domžalah. Vlak ali avto te popelje nazaj, ti pa premotrivaš še enkrat v duhu veličastvo planinske prirode in krasoto naše mile zemlje, ki si jo gledal, užival na tem izletu. —

Nekajkrat sem hodil to pot sam ali s soprogo, tudi po uradnih poslih, hodil, užival in premišljeval ob raznih letnih časih. Enkrat: sneg na daljnih hribih in na planinah, v dolini in v rebrih kopno; vsa pokrajina še spi v zimski osamelosti in tihoti, ki jo moti le vaški četveronožni čuvaj ali zapozneli petelinji spev. Drugikrat: vidno-nevidne moči so nastlale zelenja v dol in breg, posejale pisanih cvetlic po poljih in travnikih in namestile ptičje pevske zборе; povsod življenje in vrvenje. Tretjikrat: kose se klepljejo in brné, za že pokošanim redovjem mahajo ogoreli možje kakor za stavo, zdaj mirno sopeč, zdaj ukajoč, da odmeva do brhkih žanjic gori v rebri in do starega očanca na vasi, ki pripravlja vozove. — Naposled: drevje se šibi rdečega sadja, listje rumeni, s polja se spravljajo zreli sadovi, iz gozda poje sekira, v dalji počí lovski strel...

Ali te kdaj zabim, draga, ljubka pot? Ne, ne! Toliko si mi nudila v uživanje in razmišljanje. Na svidenje! Še večkrat — in še Vi pojedite z menoj!

Jožef Zazula:

Favna in flora po planinah

So ljudje, ki največ govore o živalih in rastlinah, kadar jih pripravljajo ali zauživajo kot jedila; so pa tudi ljudje, ki se ne brigajo ne za jedačo, ne za pijačo, če je treba iti na petelina ob jutru, ali na zajca pod večer ali zlasti, kadar napoči dan »vélike jage«, kjer štirideset lovcev počí eno samo lisico, kakor sem neke jeseni videl v Pod Peci. Za svojo osebo sem prijatelj prve in druge metode uživanja: še nikoli se nisem branil srne na krožniku, četudi sem videl v prirodi več teh živalic kakor v domači kuhinji; a tudi nikoli nisem dobil skomine, če sem kot kolesar spodil zajca, itd.

Cenjeni čitatelj ne sme v mojem članku o favni in flori pričakovati razprave o zobovju ali rožičkih, zdravilnih rožah, o razlikah lobanje plemenskih in neplemenskih živali, niti o repu domače in divje mačke: pač pa bomo nekoliko pokramljali o tem, kar vidi planinec še dandanes na svojih osamljenih in osamelih turah od tega, kar je bilo nekdam.

I. Kadar stopaš navkreber med svoje zasnežene vrhove in vršace, te najprej zapusti prašna cesta in se ti izneverijo čudeži moderne tehnike: kolesa, avtomobili, železnice; srečuješ le še samokolnice, kmečke lojtrnice in končno te na strmi njivici pozdravijo samotne — gnojne — gare. (Pri vestnem opisovanju ne smeš izpustiti nobene besede!). Mesto mestnih stavb in cerkva, te izza drevja gledajo vaške cerkvice v velikosti mestne lope, po grapah in ob slapovih se stiskajo kmečki mlini, gori — med obzorjem in ovsom — pa te pozdravlja sámostoječa kmečka hiša ob živo tekočem tatrmanu, odprtem hlevu in napol praznem kozolcu.

Ti pa tolčeš s palico naprej in riješ dalje od prehoda do prehoda, dokler ni vse pod teboj in krog in krog ni videti drugega nego trava, skale, mahovje in pritličevje.

Tedaj se ti razdalji oko in razširijo pljuča; na uho udarijo zvonci s paše in vriski pastirjev, meketanje drobnice in mukanje govedi: prišel si na planino, na prvo etapo svojega potovanja. Toda, kako se začудиš, ko zagledaš razen pastirskih stánov in malih kočic sredi med skalami veliko stavbo s prepihanimi stenami, široko stoječim zvonikom in raztrgano streho: samotno romarsko cerkev.

Sv. Primož nad Kamnikom, Sv. Jošt nad Kranjem, Sv. Jeronim na Nanosu, Sv. Uršula na Pleši, Sv. Gora nad Gorico, Sv. Višarje nad Trbižem, Sveti Kum in mnogo, mnogo drugih so dandanes več — manj osamljene — zanimivosti, a nekdanj so videle lepše in boljše dni. Idealni romarji in petični posvetnjaki podpirajo te stavbe še dandanes: vsak s svojega stališča, toda pomagajo jim toliko, kakor bi pomogel Triglavu, ako bi mu nanosil nekaj metrov skalá — da bi dosegel višino 3000 m. Zaman! Triglav se drobi in ga je vsako desetletje manj, kakor je imenovanim cerkvam odpel čas svojo pesem in so vedno bolj oddaljene nekdanji veličini in slavi. Obnovi tako stavbo: v pol stoletja bo ondi kakor danes. Sentimentalnosti ne pozna razvoj časa.

Pred štirimi — petimi stoletji je bilo drugače! Nekako med 1500.—1700. je nastalo po Slovenskem premnogo cerkva: čas in potrebnost so bile takemu delu primerne, kakor so v osemnajstem stoletju nadkriljevale ceste in gledišča, v devetnajstem železnice in tovarne, a v dvajsetem zrakoplovstvo in zračni valovi. Tedaj: okoli 1600. so nastale tudi gori našete planinske cerkve, ker je takrat živel človek v majhnih mestih (Ljubljana je štela malo več ko Kranj dandanes!), na deželi po osamljenih kmetijah, a na planinah kot pastir med mnogoštevilno drobnico: kakor se je stiskal pozimi za pečjo kmečke hiše, je vriskal poleti na planini sredi drobnice!

Tedaj so bile te cerkve verska potrebnost, da ljudstvo na paši ni ostalo brez misli na Boga. Tedaj pa tudi ni kmet redil po hlevih ducatov govedi; kajti majhna mesta niso rabila dosti, njemu samemu

pa je zadostovala poleg kravice ovca in koza. Poleg tega je od Glocknerja do Črnega morja ležala na Zemlji velikanska gozdnata ploskev (med Vipavo in Trstom si mogel, dokler ni bilo posekano, po ljudski domišljiji, po drevju peš do morja), kjer so županili medved in volk, lisica in divja mačka, jelen in srna. Kakor bivše politične stranke so se trgali med saboj, dokler niso drug drugega zgrizli; kajti: kolikor je dandanes ljudi, je bilo takrat živali, in kolikor je dandanes (gozdnih) živali, je bilo takrat ljudi.

Še živijo ljudje, ki so v mladosti videli take čase: mesto govedi so jedli jelene, pobirali iz gnezd mlade vrane (in kakó so dobre!) in perutnine ni bilo treba v kurniku, ker je bilo dovolj drobiža po polju in gozdu. Po brlogih so živeli lisica, dihur, jazbec; po duplih sova, po jasah jelen in srna; med skalovjem ris, medved, pod prevesami volk, med njivami zajec, jež, jerebica, a ob cestah in kolovozih so stale kmečke bajte.

Tedaj je kraljevalo ob vodi in širokih cestah pokrajinsko mesto, po holmih so gledali gradovi, s planin doli pa so se svetili Sv. Primož, Sv. Jošt, Sv. Jeronim in mnogo, mnogo drugih.

Iz tistih dni imamo razvaline po holmih in razvaline po planinah! Čas jim je odpel poslednjo pesem; sentimentalnost je v takih prilikah neumestna!

II. Kaj torej sreča planinec na svojih planinskih pohodih d a n d a n e s? Dandanes, ko imamo med Glocknerjem in Črnim morjem toliko gozdov, kolikor je bilo nekdam jas, in toliko polja, kolikor je bilo nekdam gozdov, ko imajo po loviščih preštete zajce, ko jelene umetno pitajo, da jim zraste večje rogovje! Dandanes sta polž in črv senzacija, svizec »eksotična« živalica, jeglič izumirajoče reve, divji petelin trofeja lovcev; volkovi in medvedi, lisice in dihurji, orli in gamsi, kozorogi, risi in divje mačke pa sede n a g a č e n e v muzejih!

Kako pride vprav planinec v to družbo? Ker se je planinstvo razvilo iz onih ljubiteljev prirode, ki so hodili po gorah botanizirat ali nabirat kamenje. Hacquet, Dežman, Kugy, Scopoli, Hladnik so bili v prvi vrsti mineralogi, botaniki, sploh: prirodoslovci; in vprav ti in njim sorodni možje so najbolj razvili čut za planinstvo v javnosti. Seveda: planinec dandanes ne najde tega, kar so našli oni; pa tudi nima takó težavnih planinskih partij, kakor so jih imeli oni. Čim bolj je lezel v goro planinec in nahrbtnikar sploh, tem bolj so lezle v višje skale gori rastline in živali. Dandanes je turistika radost izmučenega človeštva; nekdam je bila življenjska naloga rudarjev, zdravnikov, lekarnarjev, učenjakov in bogatih ljubiteljev vede in prirode: alhimistov, kemikov.

Vsega tega, kar so stari možje imeli po gorah in med skalami v izobilju, ima planinec dandanes le poredkoma. Svizec na Glocknerju,

kozorog na Mont Blancu, Scopolijeve in Blagajeve cvetice pri nas na Jelenku in Sv. Lovrencu, poleg mnogo drugih, so predstavitelji izumirajoče flore in favne in planinec jih čuva, kakor nabiralec starin stare porcelane, zlatinar stare novce ali gospodinja spomine izza — mladih let.

Dandanes preskrbujeta zdravilstvo kemik in vrtnar zdravilskih rastlin; nekdam so si možje sami napravljali in kuhali zdravila od osebno nabranih rastlin. Nekdam sta rudar in plavžar hodila s kladivom po gorah; dandanes je svet preiskan do poslednjega jarka, treba je le potrebne glavnice in ugodne kalkulacije, da inženir z delavci nastavi svedre med skalovje.

Učeni geolog Frid. Kerner v. Marilann (v. Enciklop. II./319.) je po svojem bratu, botaniku Antonu izdal lepo delo o rastlinah, v katerem je tudi zemljevid dandanes redkih planinskih cvetic. Znanstvenikom je s tem koristil, cveticam škodoval; kajti z onim zemljevidom je svet spoznal današnja nahajališča takih rož. V naše kraje, kjer je precej takih redkih mest* (v Ljubljanski oblasti, v Dalmaciji, Bosni itd.) so prihajali Angleži, Italijani in drugi inozemci ter s koreninami trgali in ruvali redke cvetice, da so ponekod izginile, ker so jih natrgali polne vreče.

Pri Ljubljani je znan Sv. Lovrenc, pri Idriji Jelenek kot nahajališče take flore; toda iz radovednosti ali iz neumestnega veselja, da bi se »postavili«, so razni »nabiraleci« hodili in hodijo ponje; bolje bi bilo, da svet teh krajev ne pozna. No, kar je zagrešil človek, je popravila priroda — kakor vedno! Rastlinice so tam res izginile; zato pa so se pokazale drugod, kajti organizma ne zadržuje kraj, temveč p o d n e b j e in zemlja: kadar se izpremenita tá dva, izgine favna in flora; dokler obstajata, se vzdržujeta in razmnožujeta dalje. Na Jelenku dandanes ne najdeš več dosti; zato pa sem jih našel na gotovih mestih ob izvirališču Idrije, in tudi med Idrijo in Faro, za neko skalo v bregu, prav blizu ceste, gledajo jegličiči Idrijčane; kako hodijo gori in doli v petek in svetek — kje je to, pa nikogar nič ne briga!

Enaka je s človeško ribico, četudi ne spada k planinski, pač pa h kraški favni; vendar zanjo ni take nevarnosti po človeku, kakor za rastline, koje laglje spravljaš in tudi laglje najdeš. Sicer pa velja za človeško ribico isto, kar velja za jegličiče: niso samo v Postojnski jami in v porečju Ljubljanice sploh, temveč tudi po Dolenjskem, kar je nov dokaz nekdanje zveze Notranjskih in Dolenjskih kraških voda. Da je torej Krka samo nekako podaljšek Ljubljanice, dokazuje poleg kraških jam pri Grosupljem in višinskih razmer na Barju tudi človeška ribica na Dolenjskem. —

* Sicer pa ima skoro vsaka večja gora svoje posebnosti v flori, favni in kamnih; tudi Triglav je med njimi.

Sicer pa take skrivnosti bolje poznajo kmetje in lovci kakor marsikateri knjižni učenjak. Ko sem bil некоč na Glocknerju, me je vabil vodnik na opazovanje svizca; vendar bi bilo treba žrtvovati poseben dan, kar sem odklonil. Tudi ni bilo dosti vere pod mojim nahrbtnikom; kajti vprav trenotek pred to ponudbo je bil vodnik skočil sè steze med skalovje vstran pota in je prinesel — utrgane planike, ki mi jih je ponudil in sem jih tudi hvaležno sprejel. Toda po vsej priliki je bilo videti, da jih je nosil spravljene v žepu med listi in so v resnici rastle povsem drugod, kakor je on namišljeno pokazal — radi napitnine.

Večina take in podobne flore in favne životari dandanes po muzejskih vrtovih in planinskih rezervatih, oziroma parkih. Ondi so in bodo ostale, dokler jih bo mogel vzdrževati — budget zasebne ali javne blagajne. Sentimentalnost je v takih prilikah neumestna! Planinec si urédi svoje planine, kakor star samec svoje stanovanje: nele za hrano in počitek, temveč v prvi vrsti za razvedrilo. Poleg postelje in mize tudi kak instrument ob oknu, nekaj knjig po stenah, v stekleni omari mesto obligatnih steklenic in »štamprlov« nekaj prirodnih zanimivosti, spominov s potovanj in pohodov po prirodi. Predvsem pa si ne domišljujemo, da se svet radi nas suče! Od zvezdá do naše Zemlje gre priroda svoja pota in po naših gorah enako: staro gineva, novo nastaja, sentimentalnost ni umestna, pač pa se nam je modro prilagoditi novim razmeram. —

Pred mnogimi leti sem jo tolkel nekega jutra po prašni cesti tam nekje med Švico in Avstrijo; ni bilo ne voz ne koles, niti avtov, niti pešcev. Toda kmalu po prvih kilometrih zagledam čudno povorko same goveje in drobne živine; bili so bički, telički, volički, kozlički, prešički in kravice; dobre četrt ure so hodili mimo mene, kajti bilo jih je vsaj 600—800. Sprva sem poskušal šteti, pa se je vse pomešalo: vse je skakalo in bingljalo, mukalo, zvonilo in bleketalo kakor živa reka po vsej širokosti ceste. Toliko govejih obrazov ne vidiš na en kup niti po plesiščih ob zgodnjih jutranjih urah! A tukaj sem imel pred seboj trezne in modre, vesele in zdrave popotnike, vračajoče se s planinske paše. Za drobnico, teličke in kravice se nisem dosti briga; ko so prehajali mimo mene debelo-okrogli, rogati »gospodje«, sem se dostojno umaknil med obcestnike. Končno je prišel sivolasi pastir s svojim naraščajem; pozdravili smo se in tedaj mi je šinil v glavo odgovor na današnje kramljanje o favni in flori po planinah: ne iščimo preteklosti in ne tirajmo je v naše dni, temveč se radujmo sedanjosti v modrem izkoriščanju prirode. Mesto pritlikavih gozdov — planinske pašnike; mesto lisic in medvedov — pitano živino! Izpremenil se je svet in izpremenilo se je življenje!

Ob 35letnici

(1895.—1930.)

(Nekaj grenko-sladkih spominov izza mladih let.)

Moj Bog, če se spomnim! Pred 35 leti! Da, pred 35 leti je bilo, ko je izšla prva številka tega glasila. Bil sem še v gimnaziji, leto pred maturo in kot tak še član literarne dijaške »Zadruga«. Kakšen in kolik dogodek se mi je zdel! Prvi slovenski planinski list! Ko vse dotlej nismo imeli razen Kadilnikovih popotnih pisem in običajnih potopisov ničesar, vsaj ne organiziranega, kakor tudi ne organizacije slovenskih popotnikov — turistov! Hribolazci so jim tedaj rekli. Turist je bil skoro identičen z drugorodcem. V moji mladi duši je vse drgetalo. Še danes mi postane mehko pri srcu, če se spomnim onih časov, na katerih sloni in globi mladost — ona zorna, kipeča, dojemljiva, vsa blažena in — polna idealizma. Vsaj med našo generacijo je bilo tega zadnjega še dokaj. To so bili časi, ko se zdi še taka malenkost tako važna in dalekosežna, ko ti je duh tako visoko leteč, ko še tako malo veš o onem trdem življenju, ki te pozneje tolikokrat razočara v tvojih nadah, ti pristriže peroti na vseh koncih in krajih ter te postavi pred nelepo sliko življenja, polnega nizkosti, zavistnosti in intrig, neiskrenosti in — materijelnosti!

V oni dobi je prišel »Planinski Vestnik«, skromen in zares »ne-bogljen«, a za nas tako važen in pomemben, da nikoli tega! Kakor da bi se začel vrteti ves svet zdaj — drugače... Videl sem v prvi številki svojo prvo tiskano besedo in to celo v — verzih — vrh tega še tako nenadno in nesluteno! Ko se je otvorila Orožnova koča, sem namreč napisal v spominsko knjigo v prvi slovenski koči nekaj rim... Pa se je rajnkemu profesorju Orožnu, ki je menda ravno tako vznemirjen listal po prvi slovenski spominski knjigi — notabene — v prvi slovenski planinski koči (ki je nosila njegovo ime), zdelo prav in vredno, da se ta pesniški izbruh mladega študenta objavi takoj v prvi številki nanovo ustanovljenega planinskega lista. Rajnki profesor Šime Rutar, s katerim sem bil kot študent v takorekoč prijateljskih stikih, me je opozoril na to. Ustavivši me prav po tolminsko na cesti, je izvlekel iz žepa še čisto sveži, po tiskarskem črnilu dišeči zvezek, mi ga pomolil pod nos in dejal: »Vi, to je nekaj za Vas, berite to-le, to je Vaše! Profesor Orožen je vprašal po Vas, boste dobivali list kot študent zastonj!« — Vse drugo si lahko mislite sami.

O, ti blažena, srečna mladost! Mene je vrglo skoro v znak, kri mi je šinila v glavo, nič nisem vedel, kako naj se obnašam, še »Bog lonaj« nisem dejal in samo na to se še spomnim, da mi je profesor Šime še dejal, da je profesor Orožen tiste bôre verze pokazal profesorju Funtku, a ta se je izrazil, da se lahko priobčijo. Boga mi!

Kakor v sanjah sem stekel domov, se vsedel nekam v kot ter držal prvo številko »Planinskega Vestnika« v rokah menda več ur... Ne vem, ali se vsakemu »pesniku«, ko vidi takole svojo prvo tiskano reč, tako godi. V tihem zanosu sem vsako tiskano črko posebej preštudiral ter zamaknjen gledal vanjo. No, in potem je dobil ves dogodek takorekoč svoj naravni razvoj. Ko sem se odpomogel od prvega »strahu«, sem postal seveda strašno »štemán«. To sem tudi kaj hitro pokazal v »Zadrugi«, katere član sem bil od prvega početka. Mislim sem seveda, da od zdaj naprej sploh ne morem in ne smem drugače govoriti in pisati kakor v rimah... Ko je pozneje »Planinski Vestnik« prinesel še mojo odo (Valentinu Vodniku ob 100letnici hoje na Triglav) in neko drugo priložnostno pesem (»Triglavu« ob otvoritvi Triglavske koče), sem tudi mislil, da imam privilegij, da mi ni treba hoditi več tako redno k »literarnim sejám«... Strogi naš tedanji predsednik Dermota, ki ga je bila sama točnost, pa je bil drugega mnenja; predlagal je — ker sem izostal že od treh sej — mojo izključitev. Pa je nastopil tedaj zame sam Cankar ter me menda iz same kljubovalnosti proglasil za pesnika. Pa mi ni dosti pomagalo; kajti v takih zadevah našemu »tiranu« Dermoti tudi Cankar ni imponiral. In tako se je zgodilo, da je kmalu potem tudi on — odletel. Meni pa se je vsa ta dogodivščina v tistih časih zdela silno imenitna in vesela, zlasti še potem, ko je ista usoda doletela mojega temperamentnega protektorja. Revanžirati sem se mu mogel, in to iskreno in s svetim prepričanjem — šele po njegovi smrti... takole čez kakih — 30 let...

*

Koliko listov je od one dobe izšlo in tudi prenehalo! Kaj se je vse zgodilo v tej dobi! Prišel je prevrat, ki je nas uboge Slovenčke raztrgal na tri kose, ko nas že itak ni premnogo na tem svetu. Le to, kar je bilo življenja sposobnega in klenega, je ostalo; med njimi tudi »Planinski Vestnik«, kojega 30 letnikov danes leži pred menoj in ki mi je obenem najlepši mladostni spomin... Bili so to skromni početki turistične literature, če jo smem tako imenovati. Orožen, Kocbek, Kos in drugi so priobčevali bolj ali manj kažipotne potopise, ki so bili največkrat drug drugemu podobni, da bi jih skoro zamenjal. Saj je bilo treba med razne višinske številke, ure prihoda in odhoda staviti samo druga imena...

Pa sem imel — tedaj tako mlad, podjeten in korajžen — tudi to korajžo, da sem opozoril v podlistku »Slovenskega Naroda«, da je izšla pred več ko 30 leti slavna Erjavčeva »Pot iz Ljubljane v Šiško«... Pa sem slabo naletel in sem žel za svojo mladostno predrznost mnogo — zamere. Dà, »Pot iz Ljubljane v Šiško«, ta nevernljiva parodija na gotov način potopisnega pisarjenja! Toda tedaj

je bil tisk in papir poceni. Žali Bog! Danes je preteklo že menda dvakrat 30 let, odkar je nepozabni Erjavec napisal ono nepozabno stvar, pa se še najde danes dovolj takih potopisov, ki imajo to za slugo, da je Erjavčeva »Pot iz Ljubljane v Šiško« vendarle še danes aktualna. Ali sem kaj rekel?

Anton Mikuš je bil prvi urednik »Planinskega Vestnika«, filolog, ki je imel fin čut za lepoto in čistočo slovenskega jezika; seveda je imel, kakor vsak človek, tudi svoje napake. Vobče pa se mora reči, da je bil mož na svojem mestu, ki si je pridobil za »Planinski Vestnik« trajnih zaslug. Sam ni pisal mnogo, vsaj ne v list, ki je pač stal na višini svojih — sotrudnikov...

Letos pa je minilo 35 let, odkar je izšla prva številka prvega letnika. A če primerjamo prve letnike »Planinskega Vestnika« z današnjim stanjem tega lista, moramo ugotoviti vendar veliko razliko v njegovo dobro. In nemalo zaslug s e d a n j e g a urednika je, da je ona »Pot iz Ljubljane v Šiško« vedno manj aktualna. Že to je značilno za prve letnike »Planinskega Vestnika«, kar sem uvodoma zabeležil kot grenko-sladko osebno reminiscenco... Kaj vse se je pisalo v prve letnike! Bili so dobri celo verzi iz spominskih knjig, ki menda niso namenjeni za literaturo.

Vzemimo samo najmlajšega izmed mladih in primerjajmo z njim prve potopisne poskušnje, ki so izhajali v prvih letnikih tega lista! Primerjajmo stil in vsebino od takrat in od danes: pa bomo takoj videli, da je bil naš Tomišek oni, ki nam je vzgojil celo vrsto novih moči ter gledal na to, da se je naše planinstvo tudi idejno razvijalo, kakor to zahteva današnji čas.*

Dr. Jože Tomišek vrši požrtvovalen, koristen, a nehvaležen posel urednika »Planinskega Vestnika« že 20 let. Lepa doba! Nehvaležen posel sem dejal. To se je očitno izkazalo na zadnjem občnem zboru SPD. Toda vsi, ki si nam bil in si zvest prijatelj, kakor ni zvest nikdo od urednikov, Ti kličemo ob 35letnici lista: »Zvestoba za zvestobo!«

* Besede, namenjene delu in osebi urednika, pripuščamo le na kategorično zahtevo gosp. pisatelja; v takem slučaju dajemo gg. sotrudnikom popolno svobodo. Urednik sicer namerava ob pripravnem času — ako bo ta prišel — izpregovoriti o dveh desetletjih, posvečenih našemu glasilu; tedaj se bo govorilo o idealnem razmerju napram našim idealnim sotrudnikom. — Uredništvo.

Obzor in društvene vesti

OSREDNJI OBČNI ZBOR.

se je vršil dne 26. aprila 1930. v dvorani Mestnega doma v Ljubljani.

Predsednik dr. Tomišek Fran je v uvodnem nagovoru posebe pozdravil došlega nadzornika g. dr. Senjorja, načelnika Jeseniške podružnice g. Šetinca in

zastopnika Trboveljske podružnice. Nato je predlagal, naj se občni zbor s posebnim brzojavom pokloni Njega Veličanstvu Kralju Aleksandru in ga iskreno zahvali za ustanovitev resnične Jugoslavije, poudarjajoč, da se je naše društvo iz vsega početka borilo za jugoslovansko misel. — Predlog se je z navdušenjem sprejel.

Pred prehodom na običajni dnevni red je predsednik naznanil odborov predlog, naj se za častnega člana imenuje g. Medic Fran, industrijalec v Ljubljani, ki je ne samo zvest član našega društva, nego njegov največji podpornik iz krogov zasebnih dobrotnikov. Na iniciativo g. Medica so se prenovile vse koč, se s prepleskanjem zavarovale pred razpadom in lično uredile. Ves za popravo koč, kakor tudi za nova dela pri Domu na Krvavcu in Domu v Kamniški Bistrici ter pri hotelu Zlatorogu potrebni material nam je podaril on. Društvo naj mu svojo zahvalo izkaže s častnim članstvom. — Predlog je s splošnim odobravanjem soglasno sprejet.

Ko je nato predsednik dal tajniku besedo za njegovo poročilo, je temu ugovarjal g. Pustoslavšek Rasto, ki je zahteval prečitanje zapisnika zadnjega običnega zbora. — Ta predlog je bil z večino glasov odklonjen.

Nato je tajnik g. Tavčar Ivan podal pregledno poročilo o delovanju našega društva v letu 1929., pozivljajoč se na to, da so važnejši sklepi in ukrepi itak bili tekom leta izrpnó objavljani v »Planinskem Vestniku« in v dnevnem časopisju. Iz njegovega poročila povzamemo sledeče glavne točke:

V letu 1929. je zaznamovati lep razvoj in napredek osrednjega, kakor tudi celokupnega Slovenskega Planinskega Društva. Društveno delovanje ni bilo osredotočeno samo na naše planine, ampak se je v smislu razvoja turisticke in tujskega prometa razširilo tudi na inozemstvo. Naše društvo je postalo s svojim številom članstva odločujoč faktor v Savezu planinskih društev Jugoslavije in pri Asociaciji slovanskih planinskih društev. V stikih z inozemskimi planinskimi društvi, s katerimi je sklenilo reciprociteto glede olajšav v planinskih kočah, vrši propagando za naše kraje. Dotok tujcev je vsako leto večji. Nanovo sta zaprosili za reciprociteto Österreichischer Turisten-Klub, ki ima 57 podružnic in 66 koč v Vzhodnih Alpah, in Christlicher Turisten-Verein na Dunaju. Prvi nudi našim članom popust v svojih kočah po grupi II., t. j. vstopnina S 0-22, prenočnina v sobah S 2-80, na skupnem ležišču S 1-40, to je približno 50% popusta nečlanskih pristojbin. Drugo društvo pa nudi našim članom iste ugodnosti ko svojim članom; kočje ima v Totengebirge. Našim članom je torej omogočeno cenejše bivanje v inozemskih gorah. Nekatere alpske žične železnice dovoljujejo znaten popust našim članom, ki se izkažejo z društveno legitimacijo. Tudi švicarsko planinsko društvo nudi znaten popust našemu društvu, dočim teh ugodnosti ne dovoljuje nemškim planinskim društvom.

Nekaj kolekcij naših diapozitivov kroži že leto dni od društva do društva, ki so včlanjena v Savezu. V januarju je priredilo društvo zelo zanimivo predavanje g. capt. Fincha o ekspediciji na Mount Everest. Gosp. dr. I. C. Oblak pa je predaval v Bolgariji o Julijskih Alpah in o Tatri.

Za hotela Sv. Janez in Zlatorog ob Bohinjskem jezeru je društvo izdalo posebne brošure. Te razpošilja za oba hotela društvo »Putnik« v Ljubljani in Beogradu interesentom in inozemskim potovalnim pisarnam.

Obisk v kočah osrednjega društva je bil znatno večji ko prejšnje leto, istotako tudi v kočah podružnic.

Večje adaptacije so se izvršile pri Triglavskem Domu na Kredarici in Aleksandrovem Domu. Na Kredarici se je prestavila sedanja veža s stopnicami tako, da se je s tem povečala kuhinja in jedilnica. Streha je bila že v zelo slabem stanju in je zamakalo; zato se je prekrila nanovo s salonitom. Prostorno podstrešje pa se bo letos preuredilo v veliko skupno ležišče. Neizrabljeno podstrešje v Ale-

ksandrovem Domu se je preuredilo in opremilo v udobno skupno ležišče. Stene in streha lesenega dela Staničeve koče so se obložile s salonitom in zgradila se je nova greznica. Neodložljiva manjša popravila so se izvršila pri vseh kočah, vendar pa društveno finančno stanje zaenkrat ni dopuščalo prepotrebnih drugih večjih adaptacij. Najbolj potrebna je sedaj nova stavba na Veliki Planini. Koča je v tako slabem stanju, da ni mogoče misliti na kako popravilo. Oprema koč se je po večini izpopolnila z novimi žimnicami, odejami, posteljnim perilom in gasilskimi aparati. Pri nekaterih kočah, ki niso imele strelovodov, so se isti montirali, stari, že obstoječi, pa po strokovnjaku preiskali in popravili. Pri Krekovi koči se je zgradil nov vodnjak, napravila se je tudi nova peč. V hotelu Sv. Janez in v stari dependanci pri Zlatorogu so se za zimo postavile peči. Dom na Krvavcu in v Kamniški Bistrici sta dobila radio.

Za popravo in nadelavo novih potov ter markacij in kašipotnih tabel se je izdalo ca. 41.000 Din.

Staničeva koča izkazuje vsako leto večji obisk, vendar je bila doslej le nekako prehodna postojanka. Da se ji zagotovi večja frekvenca, se je zgradila nova pot po grebenih na Rjavino s sestopom v Kot, a na drugi strani preko Urbanovega vrha in po razdrapanih grebenih Urbanove Špice s sestopom v Pekel. Tako je postala Staničeva koča izhodišče dveh zelo zanimivih tur, ki se lahko opravita v enem dnevu. Nadelala se je tudi zložna pot iz romantične doline Krme do Staničeve koče mimo zgornje lovske koče po položni planoti na sedlo med Režjo in Rjavino. Ta pot je posebno priporočljiva onim turistom, ki se boje potov v stenah. Ta za smučarje najprikladnejša pot na Triglav se je opremila z zimsko markacijo.

Pota v Žrelu pod Skuto so se turisti precej izogibali. Ker je bil kljub vsakoletnim popravilom vsled neprestano se krušечеega kamenja vedno zasut in porušen, žice pa potrgane, zato je obisk Češke koče močno trpel. V preteklem letu se je zgradila nova varna steza po travnatem pobočju ob Žrelu in deloma v skalovju pod Zrelom, nazvali bi jo »Umik Žrelu«. Letošnje leto bo izročena ta pot prometu. Pot v spodnjem delu Žrela se je tudi prestavila ter nanovo popravila in zavarovala. Očistila in popravila se je tudi Kremžarjeva pot na Kočno, pot preko Velikega Zvoha, z vrha Grebena na Kokrsko sedlo in od tu na Grintavec in z Mlinarskega sedla na Skuto. Na potu v Kamniško Bistrico so se popravili mostiči; pri Pasjih Pečeh pod Veliko Planino pa se je pot v skalovju razširila tako, da je tudi v zimi prehodna.

Na Malem Triglavu so bile stopnje popolnoma oglašene in zaradi tega precej opasne. Te so se nasekale, sestop z Malega Triglava do Aleksandrovega Doma pa se je popolnoma obnovil in zavaroval. Popravila se je tudi pot čez Hribarice do Koče pri Triglavskih jezerih in čez Komarčo.

Da se omogoči krajši dostop iz Kamniške Bistrice k Domu na Krvavcu in obratno, se je nadelala lepa pot čez Brusnike pod Košutino po Korošici na Kriško planino.

Nanovo je bilo markiranih 8 potov in postavljenih 45 kašipotnih tabel. To delo je izvršil naš neumorni g. Al. Knafelc.

Na osnovi poročila o lanskem občnem zboru v »Plan. Vestniku« 1929. — stran 183 in 184, v zadevi urejevanja društvene knjižnice — je nastal med prizadetima strankama spor. Ker se je izkazalo, da temelji ta spor na nesporazumu, je tam vsebovani očitke neizvrševanja prevzete obveznosti brezpredmeten.

V novih društvenih prostorih, ki so sedaj v Ljubljanski kreditni banki, je odbor priredil sejno sobo za društveno knjižnico. Gosp. dr. Rus jo je uredil, za kar mu izreka odbor zahvalo. Knjižnica je založena z obsežno domačo in tujo planinsko literaturo in s publikacijami, ki jih dobiva društvo v zamenjavo za »Planinski Vestnik«. Knjižnica je članom, ki se izkažejo z društveno legitimacijo,

ob delavnikih med uradnimi urami na razpolago. Med letom se je nakupilo nekaj novih del in naročili smo mesečnik »Deutsche Alpenzeitung« in periodični list »Der Winter«.

Po sklepu skupščine Š. O. O. je nabavilo društvo 250 izvodov Badjurovih »100 izletov«; člani jih dobe v društveni pisarni po nabavni ceni 45 Din. Dr. Tumovo »Imenoslovje Julijskih Alp«, ki je izhajalo v »Planinskem Vestniku«, se je kot prvenstveno delo ponatisnilo v posebni knjigi.

V Novem Sadu se je vršil kongres Saveza planinskih društev. Kot delegata sta se ga udeležila gg. Hrovatin in dr. Oblak. Srb. P. D. je predložilo predloge za izpremembo Saveznih pravil. Rezultat dolgotrajnih debat je bil ta, da so ostala stara pravila domala neizpremenjena. Kar pa se je izpremenilo, temu so služila za podlago stara pravila. Podrobno tozadevno poročilo je v 2. št. letošnjega Plan. Vestnika. V 1. št. P. V. pa je poročilo o kongresu A. S. T., na katerem nas je zastopal g. Hrovatin. Izdelal se je načrt za obmejni tur. promet med Jugoslavijo in Bolgarijo. Sklenilo se je tudi, da se predloži vladama obeh držav predlog, da se dovoli turistom obojestranska polovična vožnja. Društvo se je s primernimi vlogami in osebno po svojem odborniku g. Hrovatinu in drugih zaupnikih obračalo do raznih ministrstev in oblastev tako za izboljšanje vaznega reda, znižanje voznine na železnicah, za podpore in posebno tudi radi Doma na Vršiču in obmejnega prometa z Italijo.

S 1. januarjem 1929. je bilo včlanjenih 4505 članov, od teh je plačalo članarino do 31. XII. 3607 članov, pristopilo je med letom 999 članov, torej je štelo skupno članstvo Osrednjega društva koncem leta 4606 članov.

Podružnice so imele 6454 članov; med letom so se ustanovile tri podružnice, in sicer v Gorjah, Poljčanah in Kozjem. Celokupno društvo šteje tedaj s 27 podružnicami 11.060 članov.

Od teh je bilo naročnikov na »Planinski Vestnik« le 1360, t. j. 12% vsega članstva; 53 društvom se je pošiljal »Plan. Vestnik« v zamenjavo, oblastim in nekaterim organizacijam tudi brezplačno; 290 naročnikov kljub dvakratnim opominom ni poravnalo naročnine za 2 leti; tem se je s 1. marcem ustavilo pošiljanje »Plan. Vestnika«. Uprava bo primorana zaostalo naročnino energičnim potom iztirjati. »Plan. Vestnik« je imel mnogo požrtvovalnih in marljivih sodrušnikov; društvo jim izreka iskreno zahvalo in jih prosi, da ga tudi v bodoče podpirajo s svojim umstvenim delom, člane pa ponovni vabi, da se naroče na mesečnik; kajti malo število sedanjih naročnikov onemogoča uspešnejši razvoj lista. Uprava je razpisala že pred letom nagrade za nabiralce naročnikov, toda do danes še ni imela prilike, nakazati niti ene nagrade.

Dne 5. maja 1929. se je vršila slovesna blagoslovitev in otvoritev Doma v Kamniški Bistrici, 18. avgusta pa blagoslovitev kapelice pri Domu na Krvavcu (glej »Plan. Vestnik« V. 1929., 236, 260).

Osrednji Odbor je prejel tudi v letu 1929. razna darila in podpore. Vsem darovalcem izrekamo v imenu celokupnega SPD najiskrenejšo zahvalo in se priporočamo za nadaljnjo naklonjenost.

V preteklem letu je bilo v naših planinah, posebno v Julijskih Alpah, več težjih in smrtnih nesreč. Rešilne ekspedicije so imele mnogo naporega in nevarnega dela pri reševanju ponesrečenec iz težko dostopnih sten. V februarju si je pri smučanju na Veliki Planini zlomil nogo g. Copič, član Mariborske podružnice. Rešilna ekspedicija iz Kamnika ga je prenesla v dolino. 9. avgusta je pri plezanju v Prisojnikovi steni spodrsnilo g. M. Kajzelju in ga je rešilna ekspedicija spravila težko poškodovanega v dolino. Težke žrtve med našim članstvom je zahtevala severna Triglavska stena; 11. julija se je smrtno ponesrečil od izhoda Slovenske smeri g. Vinko Habe. Pri padcu je tudi spodbil prosto plezajočega Viktorja Vreža

iz Kranja, da je strmoglavil v prepad. Pripisati je le srečnemu naključju, da je ta obležal le težko poškodovan na neki polici. Najtragičnejša smrt pa je doletela dne 1. septembra našega agilnega plezalca in reševalca g. Brandta in njegovega tovariša Ernsta Bračiča. Privezana za vrvi sta po nepojasnjeni nesreči skupno našla smrt na ne baš opasnem mestu v Triglavski steni. Naj bo vsem ponesrečencem ohranjen časten spomin! Članom rešilnih ekspedicij pa izreka društvo za njih človekoljubno delo najiskrenejšo zahvalo.

Redne odboroze seje so se vršile vsak teden ob sredah. V gospodarskih zadevah in glede oskrbe koč je razpravljaj gospodarski odsek, sklepe pa predložil odboru v odobritev. Tudi rešilni odsek je imel več sej, razpravljaj je o izpopolnjevanju rešilnih postaj in ekspedicij, o zavarovanju reševalcev in novem pravilniku. Vsi člani rešilnih postaj so zavarovani za primerno vsoto za slučaj nezgode, invalidnosti in smrti.

V našem stremljenju nas je vsestransko podpiral domači tisk, ki je brezplačno priobčeval notice v turistične in tujskoprometne svrhe. Dnevnikom se zahvalujemo in prosimo še nadaljnje podpore.

Kolik promet in koliko dela povzroča pisarni administracija, je razvidno iz sledečih števk: Tajništvo je rešilo 4573 dopisov, pisarna je odpravila dnevno povprečno 30 strank, razposlala v januarju 6233 pisem članom osrednjega društva radi članarine in naročnine, odpremila 3221 članom O. O. in 3781 podružničnim članom legitimacije z uverenji za polovične vožnje. Med letom je tudi dvakrat tirjala 678 naročnikov za zaostalo naročnino. Knjigovodstvo je vknjižilo 2100 računov, blagajnik pa 1290 vplačil in izplačil. —

Gosp. dr. Mrak se je oglasil, da poroča o delu na zadnjem občnem zboru izvoljenih odsekov, ki so se vsi združili. Odseki so izgotovili pravilnik za reševalne akcije, pravilnik o gorskih vodnikih s pristojbinami za vodnike in hišni red za planinske koč. Za današnji občni zbor pa so predložili tudi samostojen predlog glede ureditve »Plan. Vestnika« in literarnega dela.

Predsednik pojasni, da so združeni odseki v poletju Osrednjemu Odboru predložili pravilnik za rešilne postaje, pri čemer se pa ni pritegnila Triglavska podružnica, kakor je bilo na skupščini sklenjeno. Zato so se s strani odbora in našega rešilnega odseka izdelali načrti za ureditev rešilnih postaj ter so se vsi načrti v smislu sklepa Širšega Osrednjega Odbora predložili Jeseniški, Triglavski in Kranjskogorski podružnici, da podajo tudi te svoje načrte. Načrt teh podružnic je bil šele pred kratkim Osrednjemu Društvu predložen, tako da bo nadalje o vseh načrtih moral sklepati prihodnji odbor, nakar se v končno rešitev predlože Širšemu Osrednjemu Odboru.

Druge predloge so združeni odseki predložili odboru šele 26. marca, tako da odbor tik pred občnim zborom končne rešitve ni mogel provesti in doseči sklepa Širšega Osrednjega Odbora. Sicer pa je vse bistvene točke odbor sam prejšel. Tako je predložil red za gorske vodnike in predlog glede pristojbin vodnikov banski upravi s prošnjo, da se izda sedanjim razmeram primeren red za gorske vodnike in da za to pristojna politična oblastva določijo vodniške pristojbine. — To poudarja, da se ne bo mislilo, da bi se O. O. nahajal količkaj v zamudi.

V imenu računskih preglednikov je oddal poročilo gospod ravnatelj Ferline Emerik. Preglednika sta bilanco in imovinsko stanje natančno pregledala in našla knjige in blagajno v popolnem redu. Zato predlaga, da se da blagajniku in odboru absolutorij.

Predlog je bil soglasno sprejet.

Sledile so volitve.

Za predsednika je bil med ovacijami soglasno izvoljen dosedanji predsednik dr. Tominšek Fran. Ta je izvolitev prevzel s poudarkom,

da prevzame težko breme, ki ga bo mogel nositi le s popolno podporo s strani odbora. Volitev odbornikov in njih namestnikov se je vršila z listki. Za skrutinatorja je predsednik določil g. Hrovatina in g. Khama.

Med skrutinijem se je dnevni red nadaljeval ter sta bila najpreje izvoljena za pregledovalca računov gg. Ferline Emerik in Lenarčič Franc.

Določitev delegatov osrednjega društva za skupščino se je prepustila odboru.

O samostalnem predlogu, ki so ga vložili združeni odseki, se je vršila dolgotrajna in zelo burna debata, ki se je osredotočila na izdajo »Plan. Vestnika« in na prenos uredništva v Ljubljano. — Proti tozadevnemu predlogu je odločno protestiral v imenu podružnic g. dr. Senjor, pa tudi g. dr. Oblak in dr. Bohinjec Jože in drugi. Za predlog odsekov pa so se zavzemali člani odseka dr. Mrak, dr. Rus Jože in drugi. O celi debati podrobneje poročati že z ozirom na njen predmet, ni stvar »Plan. Vestnika«. Sklep večine je bil ta, da se premesti uredništvo »Plan. Vestnika« v Ljubljano in da se za to transakcijo določi poseben odsek (gg. dr. Mrak, insp. Wester in dr. Tuma), ki naj v sporazumu z odborom stvar uredi.

Končno je bilo še sklenjeno, da se ustanovi odsek foto-amaterjev.

Pri slučajnostih pa ni bilo nič važnega.

Po končanem dnevnem redu je bil naznanjen izid volitev (glej spodaj sestavo Osrednjega Odbora).

Zaključilo se je zborovanje ob ½1. uri ponoči.

T.

Osrednji Odbor.

Ta se je po novih volitvah konstituiral sledeče: predsednik dr. Tominšek Fran; predsednikov namestnik profesor Mlakar Janko, tajnik dr. Vovk Viktor, tajnikov namestnik dr. Stanovnik Aleš, blagajnik Jeretina Jože, blagajnikov namestnik Podkrajšek Emil, gospodar Hrovatin Makso, gospodarja namestnik Marzel Ivo, knjigovodja Cesar Jože; odborniki: Kveder Janez, Knafelc Alojzij, Šabec Ivan, dr. Tičar Josip, Vilhar Franjo, Gšpan Alfonz; namestniki: Hudnik Stanko, dr. Vrtačnik Alojzij, dr. Reja Oskar, ing. Škof Rudolf, Bizjak Viljem.

Po osrednjem občnem zboru.

Gosp. insp. Wester Josip, ki na občnem zboru ni bil navzoč, je Osrednjemu Odboru naznanil, da se ni strinjal s predlogi radi preureditve »Plan. Vestnika« in je odločno odklonil izvolitev v tozadevni odsek.

Osrednji Odbor je v sejah od 7. in 14. maja sklenil, da se glede uredništva »Plan. Vestnika« in njega izdaje za sedaj še nič ne izpremeni.

Kr. banska uprava Dravske banovine je po nalogu pisarne Njega Veličanstva Kralja s sporočenjem preko kabineta ministra notranjih poslov naznanila našemu društvu zahvalo za oddani brzojav in za izraze vdanosti.

Občni zbor Mislinjske podružnice SPD se je vršil dne 5. aprila 1930. v Narodnem domu v Slovenjgradu.

Predsednik g. Družkovič pozdravi navzoče člane. Prečita se pismo nadzornika g. dr. Senjorja, ki se iz službenih ozirov ne more udeležiti občnega zbora. — Zapisnik zadnjega občnega zbora se odobri.

Tajnik in gospodar g. Kvac poroča: Kakor vsako leto, tako je tudi letos podružnica posvetila vso pažnjo Domu na Uršlji gori, kjer naj planinec najde vse to, kar pričakuje v dobro oskrbljeni planinski koči. Ker se je inventar že prejšnje leto izpopolnil, so se lansko leto nabavile za vse stopnice kokosove preproge, da se ublaži ropot pri hoji po lesenih stopnicah. Zaradi prevoza od Urškega dvora na vrh se je vršila 14. aprila javna licitacija v Suhem Dolu. Najnižji ponudnik je bil g. Franc Jug, ki se mu je prevoz tudi oddal. Oskrbo Doma

je prevzela g. Mimica Krevhova in jo je vršila v popolno zadovoljstvo obiskovalcev. Dom je bil odprt od 18. maja do 21. oktobra in je bilo med tem časom 1247 obiskovalcev; 1173 Slovencev, 15 Hrvatov, 8 Srbov, 32 Avstrijcev, 6 Nemcev, 4 Italijani, 5 ČSR, 2 Grka, 1 USA in 1 Oger. Podružnica je imela v preteklem letu 219 članov. Nanovo se je markirala pot Slovenjgradec—Malo Sedlo—Mala Kopa—Velika Kopa. Markacijo je izvršil član markacijskega odseka g. Kavs. Letos se namerava markirati tudi pot Slovenjgradec—Sv. Duh—Gora Uršule; ta pot ni nič daljša od navadne, tako da imajo turisti dve varijanti.

Blagajnik poroča o denarnem prometu, ki je bil sledeč: dohodki Din 25.373-87, izdatki za inventar in drugo Din 12.934-83, prebitek Din 12.439-04; skupno z lanskega leta prebitkom ostane gotovine Din 18.566-07; vsota je naložena pri okrajni hranilnici v Slovenjgradu. Iz poročila preglednikov računov je razvidno, da so knjige in računi v vzornem regu; blagajniku se podeli absolutorij. Pri slučajnostih se je izrazila želja, da se postavi miza in klopi pri Logarjevem studencu; to pa je bil že odbor sklenil.

Občni zbor Trboveljske podružnice SPD se je vršil 12. marca 1930. v Trbovljah. Udeležil se ga je tudi nadzornik SPD g. dr. Senjor in g. Alojzij Knafelc kot zastopnik Osrednjega Odbora.

Načelnik g. A. Beg je po prisrčnem pozdravu navzočih poudaril živahno delovanje podružnice v preteklem letu. Predvsem je izčrpno poročal o podružničnem udejstvovanju na Mrzlici in se je ponovno toplo zahvalil bratski Savinjski podružnici SPD v Celju, ki je brezplačno odstopila naši podružnici Hausenbichlerjevo hišo.

Tajnik g. Koštanjšek D. je podal podrobno poročilo o društvu, posebno o krepkem razmahu podrejenih odsekov, ki so kazali pravo planinsko požrtvovalnost. V letu 1929. je štela podružnica 350 članov in članic (+ 128), čeprav obstoja šele dve leti.

V društvenem področju so se markirala in opremila z orientacijskimi tablicami sledeča pota: Mrzlica—Hrastnik, Mrzlica—Žalec, Mrzlica—Sv. Planina (višinska pot) in Mrzlica—Šmohor. Markacijski odsek je vodil načelnik gosp. A. Beg.

V koči na Mrzlici se je nabavil najpotrebnejši inventar in so se izvršila potrebna popravila. Pod kočo, pri studencu, se je zgradil betonski rezervoar.

Smuški odsek šteje že nad 30 članov in članic. Čeprav letošnja zima smuštva ni bila naklonjena, so podjetni pristaši belega polja skoro vsako nedeljo poleteli na Mrzlico, Kum in Sv. Planino in so marljivo trenirali.

Veselični odsek se je letos pod spretnim vodstvom odbornika gosp. Setnika posebno izkazal s prvim »Planinskim sejmom« 23. februarja 1930., ki je naklonil podružnici nad 6000 Din čistih dohodkov.

Podružnica je priredila dva večja izleta. Na kresni večer smo prižgali na Mrzlici ogromen kres. Tega planinskega slavlja se je udeležilo preko 100 članov.

Za Binkošti pa je manjša edinica posetila Kamniške Planine. Posamezne skupine so napravile mnogo daljših izletov po vseh naših Alpah. — Med članstvom imamo že tudi pristaše plezalstva, katerih vodja je g. Tone Flegar, ki je letos preplezal znano severno steno Triglava.

Tombolski odsek pod vodstvom g. V. Tomana se marljivo pripravlja na našo veliko tombolo, ki bo v letošnjem poletju.

Fotomaterski odsek nam je oskrbel krasne posnetke Mrzlice in je z njimi koča vedno založena.

Blagajniško poročilo je podal g. Drago Radej, ki izkazuje razveseljivo sliko o društvenem imetju. Čisto podružnično premoženje znaša preko

33.000 Din (+ 23.000 Din). Za pregledovalca računov predlaga g. Franjo Feštajn blagajniku absolutorij s posebno pohvalo, kar se sprejme soglasno in z odobravanjem.

Nadomestne volitve. Ker so nekateri odborniki odšli iz Trbovelj, oziroma se odpovedali odborniški funkciji, se izvolijo v odbor: gg. Češčut J., Horvat A., Toman V. in Plevčak P. Za namestnika pa gg. Hutař M. in Šip G. Za računskega pregledovalca pa še g. Šetinc F.

Za gradnjo prepotrebne nove koče na Mrzlici se vname, po izčrpnem uvedbenem predgovoru g. načelnika, živahna debata. Po daljših in utemeljenih nasvetih g. dr. Senjorja ustanovimo poseben gradbeni odsek z načelnikom g. J. Hauck-om. Vrhovno nadzorstvo zgradbe se poveri gosp. ravnatelju ing. J. Pauerju.

Končno je spregovoril še nadzornik SPD g. dr. Senjor, ki je izrekel podružnici svoje priznanje. Dotaknil se je tudi ukinitve voznih olajšav in poročal o dosedanjih intervencijah Osrednjega Odbora na merodajnih mestih.

Enako je izrazil svoje zadovoljstvo nad uspešnim delovanjem podružnice g. A. Knafele, ki ji je stal ob strani že ob njenem rojstvu.

Kljub malemu nesporazumu je bil končno občni zbor zaključen v najlepši planinski harmoniji.

Slovensko Planinsko Društvo je interveniralo v Beogradu proti temu, da se je pri izletniških vlakih ob nedeljah in praznikih, ki vozijo na Gorenjsko, kar naenkrat uvedel nov način, da morejo dobiti polovične vozne karte samo oni turisti in izletniki, ki se vozijo s postaje Ljubljana, na vseh drugih postajah pa morajo plačati za te vlake cele vozne karte; prosilo je, da naj ostane v tem oziru v veljavi prejšnje postopanje.

Direkcija državnih železnic v Ljubljani bo skušala uvesti izletniške vlake s polovičnimi cenami tudi na Dolenjsko. Vlak bi odhajal iz Ljubljane okrog pol 6. ure zjutraj in prihajal v Ljubljano ob 10. uri zvečer. Opozarjamo turiste in izletnike, da se tega vlaka poslužijo v čim večji meri.

Avtopromet Novomesto—Črmošnjice čez Toplice je odprt od 1. maja t. l. Odhod Novomesto 16 h, prihod Črmošnjice 17:30 h, obratno 6:30 h, Novomesto 8 h. Razen tega 10 h Novomesto, samo do Toplic 10:45 h, obratno 13:30, prihod Novomesto 14:15 h. Avto stoji v vseh vaseh in se plača na 1 km 1 Din. Natančnejše pove vozni red.

Ta promet je važen tudi za izletnike in turiste. Sploh obisk romantične točke po hudourniškem terenu od Toplic do Črmošnjice — 420 m — planina in porušeno selo Gače, 980 m, kamor se hodi 1 h, potem $\frac{1}{2}$ h skozi hladni gozd do planinskega doma Belokrajinske podružnice SPD »Mirne Gore« 1080 m naprej v sedež občine Planine — tu je gostilna — do železniške postaje Semič, event. Črnomelj 2 h, pešpot ali obratno; prenočuje se tudi in se dobi vse pokrepčilo v Črmošnjicah.

Pripomniti se mora — ker se predlaga — da podružnica SPD Novomesto na Gači postavi planinsko kočo; tam se dobi gotov kamen, lesa je mnogo. Razgled je krasen; vidi se na vso Dolenjsko, na Belokrajino ter na Hrvaško; čez Ljubljano pa na Triglav.

»Naša domovina.« — Ferijalni savez 1920.—1930. Uredil Fr. Zupan. Cena 50 Din. — Ravnokar je izšla prelepa publikacija v obliki krasne knjige, ki dela vso čast naši resni mladini; plod pravega, resničnega dela. Brez hrupne reklame so skrbni ferijalci dosegli velik pozitiven uspeh za svet in za domovino. Po večini obsega knjiga etnografične in krajepisne članke, vse izbrane po vsebini in slikah. Zraven pa beletristični prispevki iz mlade slovenske književ-

nosti: najprej naš trdi, a mehko čuteči planinski romanopisec Juš Kozak; dalje Bratko Kreft, Grum, Mrzel-Frigid, Grahov i. dr. V vezani besedi so prispevali: Alfonz Gspan, Anton Ocvirk, Vinko Košak, Fr. Onič i. dr. Nas še posebej zanimata dva članka, katerih avtorja sta naša stara planinska delavca, dr. I. C. Oblak in dr. Fran Tominšek; znašla sta se tam, kjer resno dela tudi mladina. Slednji nas je popeljal z živo besedo v »Kraljestvo Triglava«, ki je neizčrpno v svojem bogastvu; prvi pa nam je pesniški voditelj v blasku svojega sloga in vnet bodritelj na potu »Križem Koroške Slovenije«.*

* Naj posnamemo konec njegovega članka:

»Daleč gori nad Velikovec, v bregove Sinje planine, seže slovenske govornice glas... Djekše, pomaknjene proti solnčnemu vrhu te široke planine, so naša zadnja postojanka, raz katero nam plava pogled preko vedrih trat po vsej slovenski koroški zemlji; čez holme in ravnine, doline in robove, tja do najskrajnejšega južnega obzorja, kamor rišejo svoje ostre podobe naše Solčavske planine in Karavanke. Pa pravijo, da nas te gore ločijo od te božje zemlje. Jaz pa pravim nasprotno: one nas vežejo z njo! Za pravega popotnika ni lepše veze s celo pokrajino, nego je visoka gora. Preko nje naj nas vodi pot v našo obljubljeno deželo — Koroško Slovenijo.« — Tako je to povedal pisatelj-planinec.

Konec članka »Zima v Alpah« (Dr. Prešern) pride iz tehničnih razlogov prihodnjič na vrsto.

Naše slike: Ojstrica s Planjave. — V vzhodnem delu Grintavcev je sicer najvišji in najmogočnejši vrh Planjava (2399 m); tudi jo najbolj posečajo, ker se pač dviguje tik nad Kamniško kočo. Najlepši vrh te skupine pa je vsekako Ojstrica (2349 m). Kot krasen stožec se z navpičnimi stenami grezi proti Logarski dolini in Robanovemu Kotu, z vrha pa nudi najširši razgled, posebno po vsej Savinjski pokrajini. Ker je Savinjska podružnica sedaj zgradila na Korošici povečano in udobno planinsko kočo, bo Ojstrica veliko pridobila na privlačnosti.

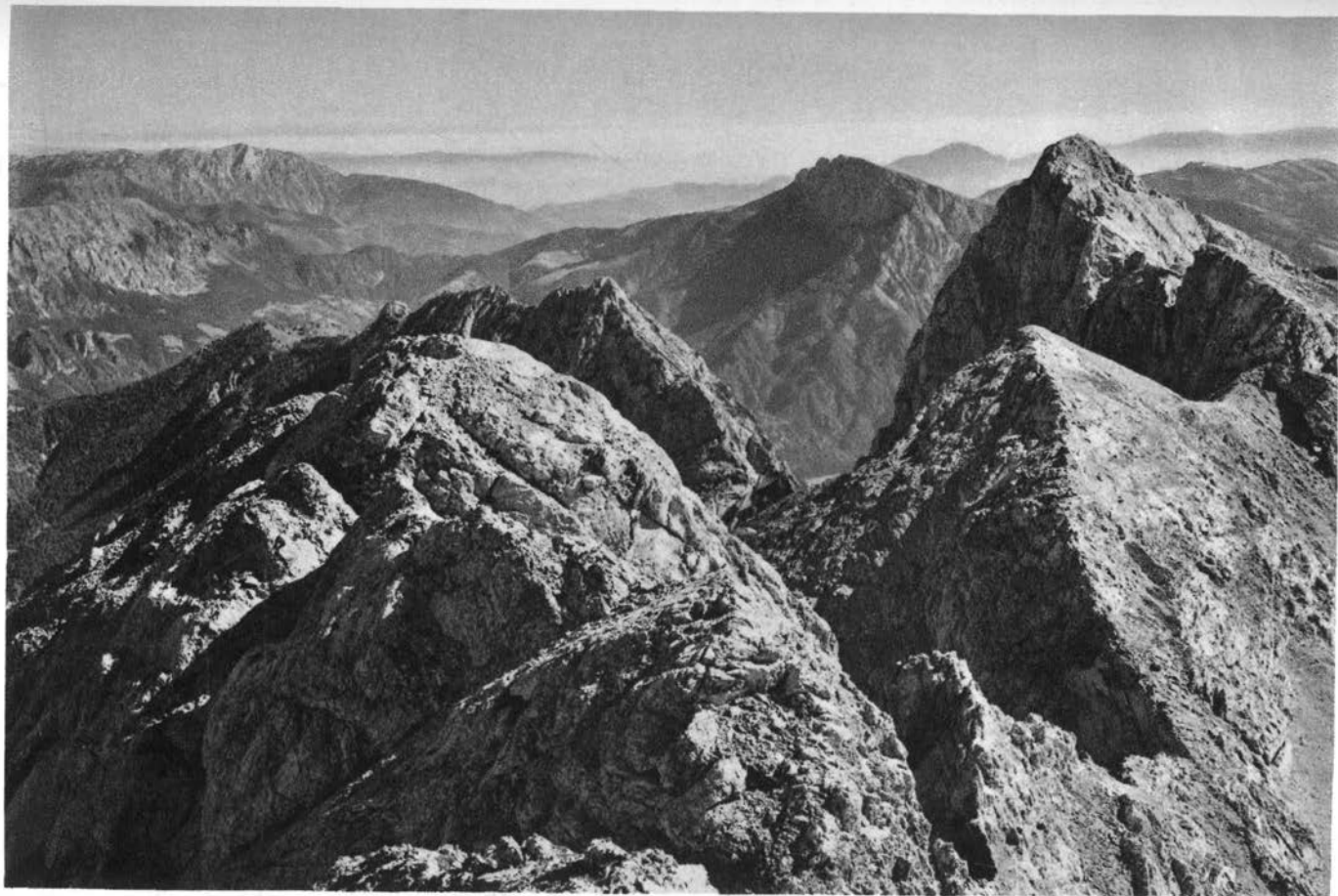
Današnja slika, ki je posneta z vrha Planjave, nam kaže v ospredju grebene Planjave (Babe), ki držijo proti Ojstrici. Iznad njih se na desni strani dviguje ponosna Ojstrica, levo od nje v sredini slike pa dosti nižji, a tudi zelo ostri Rjavski vrh (Planinščica, 1898 m). Za obema se šopiri kaj mogočna Grofička (2036 m), ki ji leva slemena segajo do planinskega doma — Tilerjeve koče — v Logarski dolini. V ozadju ležijo obmejni grebeni, ki se raztezajo od Pavličeve stene do Olševe.

T

Vsebina: Dr. Jos. C. Oblak: Velebit (str. 121). — M. Kajzelj: Prisojnik s Krnice (str. 123). — Dr. Fran Ogrin: S Kamnika na Brdo in Lukovico (str. 126). — Jožef Zazula: Favna in flora po planinah (str. 129). — Dr. Jos. C. Oblak: Ob 35letnici (str. 134). — Obzor in društvene vesti: Osrednji občni zbor (str. 137). Občni zbor Mislinjske podružnice SPD (str. 140). Občni zbor Trboveljske podružnice SPD (str. 141). Intervencija SPD v Beogradu. Izletniški vlak na Dolenjsko. Avtopromet Novomesto—Črmošnjice. Publikacija Ferijalnega Saveza »Naša domovina« (str. 143). — Naše slike (na prilogi): Ojstrica s Planjave.

»Planinski Vestnik« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto Din 40.—, za inozemstvo Din 60.—. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odбору SPD v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tominšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.)

Ojstrica s Planjave

Fot. dr. Stanko Tominšek